

Helse- og omsorgsdepartementet
postmottak@hod.dep.no

Oslo, 8. januar 2016
Vår ref.: jojo/16
Må alltid oppgis.

Høring – Forslag til endringer i psykisk helsevernloven

Innledning

Det vises til Helse- og omsorgsdepartementets høringsbrev av 9. oktober 2015 vedrørende forslag til regler om kontroll for å hindre innføring av legemiddel, rusmiddel, skadelige stoffer, farlige gjenstander og rømningshjelpemiddel.

Gatejuristen er et gratis rettshjelpstiltak for personer som har eller har hatt rusproblemer. Gatejuristen Oslo ble startet i 2004, og hadde sitt første saksmottak i 2005. Siden den gang har virksomheten spredt seg til hele landet. Gatejuristen er gitt tillatelse til å utøve rettshjelpsvirksomhet etter domstolloven § 218 annet ledd nr. 3. Rettshjelpen ytes i stor grad av frivillige jurister, advokater og studenter, og på landsbasis finnes det i dag omtrent 150 aktive frivillige. I løpet av 2014 ble det tatt inn og behandlet om lag 2500 saker på landsbasis, og vi ønsker å gi fullført rettshjelp i størst mulig grad, slik at klienten får juridisk bistand inntil saken har fått en løsning eller endelig avslutning.

Høringsuttalelsen er skrevet på vegne av hele gatejuristnettverket, som i dag består av Gatejuristen Oslo, Innlandet, Kristiansand, Stavanger, Bergen, Trondheim og Tromsø. Alle virksomhetene, med unntak av Gatejuristen Tromsø, har i dag Kirkens Bymisjon som sin eierorganisasjon.

Kontroll med pasienter underlagt psykisk helsevernloven

Gatejuristen viser til at selv om det psykiske helsevernet vil kunne fremme et berettiget behov for at hjemmelen for å gjennomføre rutinekontroll er tydelig, bør det likevel vurderes om deler av dagens lovverk er tilstrekkelig, dette gjelder særlig kontroll ved mistanke knyttet til rusmidler. Psykisk helsevernloven (phvl.) § 4-6 gir i dag adgang til kontroll ved begrunnet mistanke.

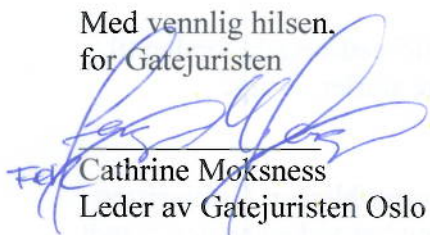
Pasienter har i utgangspunktet samtykkekompetanse, jf. pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 4 og vil som utgangspunkt kunne samtykke til visse former for nødvendig kontroll. Det framgår også av (phvl.) § 2-1 at samtykke er lovens utgangspunkt. For en person som er underlagt psykisk helsevern vil den resterende selvbestemmelsesmulighet ha en opplevd egenverdi selv om dette kan sette noen begrensninger i institusjonens kontrollmulighet.

Denne hovedregelen er ikke til hinder for at institusjonen kan gjennomføre kontroll ved «begrunnet mistanke» jf. (phvl.) § 4-6. Lovforslaget viser således at man utvider til å kunne undersøke ved den «ubegrunnede mistanke». En slik utvidelse bør begrenses til de tilfeller hvor det er nødvendig og forholdsmessig jf. (phvl.) § 4-2.

Det bør skilles mellom gjenstander som er direkte knyttet til vold eller rømning, som f.eks. våpen. For disse formål kunne loven ha blitt endret fra «begrunnet mistanke» til «mistanke». Hvis man er helt uten mistanke synes det som et stort inngrep å frata personen muligheten til selv å bestemme om han skal la seg kontrollere.

Gatejuristen ønsker å påpeke at selv om en del personer som vil være underlagt tvunget psykisk helsevern må avruses før behandlingen starter, er det like fullt slik at risiko for inntak av rusmidler vil være høy for alle pasienter som har opphold på døgninstitusjon over lengre tid. Gatejuristen ønsker å påpeke at viljen til å innta rusmidler også er en del av disse pasientenes sykdomsbilde. Dette innebærer at pasienter med sterk rustrang vil kunne få en opplevelse av personalet som motstandere, og vil kunne være svært uheldig for personer som har problemer med å oppnå tillit til behandlerne. For en person som framstår som ruset vil det allerede i dag foreligge en «begrunnet mistanke» hvor det vil være hjemmel for kontroll. På dette punktet framstår ikke lovendringen som nødvendig.

Med vennlig hilsen,
for Gatejuristen

Cathrine Moksness
Leder av Gatejuristen Oslo